

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

HOTĂRÂRE

**cu privire la confirmarea rezultatelor alegerilor și la validarea
mandatului de Președinte al Republicii Moldova**

(sesizarea nr. 226e/2024)

CHIȘINĂU

28 noiembrie 2024

HOTĂRÂRE CU PRIVIRE LA CONFIRMAREA REZULTATELOR ALEGERILOR ȘI LA
VALIDAREA MANDATULUI DE PREȘEDINTE AL REPUBLICII MOLDOVA

În numele Republicii Moldova,
Curtea Constituțională, judecând în componența:

dnei Domnica MANOLE, *Președinte*,
dnei Viorica PUICA,
dlui Nicolae ROȘCA,
dnei Liuba ȘOVA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dnei Dina Musteața, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 9 noiembrie 2024,
Examinând sesizarea menționată în ședință plenară publică,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 28 noiembrie 2024, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea hotărâre:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizarea Comisiei Electorale Centrale privind confirmarea rezultatelor alegerilor prezidențiale din 3 noiembrie 2024 și validarea mandatului de Președinte al Republicii Moldova, depusă la Curtea Constituțională la 9 noiembrie 2024, pe baza articolelor 135 alin. (1) lit. e) din Constituție, 148 din Codul electoral, 4 alin. (1) lit. e) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și 4 alin. (1) lit. e) și 38 alin. (3) din Codul jurisdicției constituționale.

2. În ședința publică a Curții sesizarea a fost susținută de către dna Angelica Caraman, Președintele Comisiei Electorale Centrale. Dna Maia Sandu, candidat ales, a fost reprezentată de dl avocat Eduard Digore.

ÎN FAPT

3. La 24 decembrie 2024 expiră mandatul de 4 ani exercitat de actualul Președinte al Republicii Moldova, dna Maia Sandu. Prin Hotărârea nr. 122 din 16 mai 2024, Parlamentul a stabilit desfășurarea alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii pentru data de 20 octombrie 2024.

4. Comisia Electorală Centrală i-a înregistrat drept candidați pentru funcția de Președinte al Republicii pe domnii Alexandr Stoianoglo, Maia Sandu, Renato Usatîi, Vasile Tarlev, Irina Vlah, Ion Chicu, Andrei Năstase, Octavian Țicu, Victoria Furtună, Tudor Ulianovschi și Natalia Morari.

5. La 20 octombrie 2024 a avut loc primul tur al alegerilor prezidențiale. Având în vedere că niciunul dintre candidații la funcția de Președinte al Republicii nu a întrunit cel puțin jumătate din voturile alegătorilor care au participat la alegeri, Comisia Electorală Centrală a dispus, prin Hotărârea nr. 3130 din 23 octombrie 2024, pentru data de 3 noiembrie 2024, desfășurarea

HOTĂRÂRE CU PRIVIRE LA CONFIRMAREA REZULTATELOR ALEGERILOR ȘI LA
VALIDAREA MANDATULUI DE PREȘEDINTE AL REPUBLICII MOLDOVA

unui al doilea tur de scrutin între primii doi candidați stabiliți în ordinea descrescătoare a numărului de voturi obținute în primul tur: doamna Maia Sandu cu 656 852 de voturi și, respectiv, domnul Alexandr Stoianoglo cu 401 215 de voturi.

6. La 3 noiembrie 2024 a avut loc al doilea tur al alegerilor prezidențiale. Prin Hotărârea nr. 3208 din 9 noiembrie 2024, Comisia Electorală Centrală a aprobat procesul-verbal privind centralizarea rezultatelor votării, a declarat alegerile valabile și a declarat-o aleasă pe dna Maia Sandu, pentru care au votat 930 139 de alegători. Contracandidatul său, dl Alexandr Stoianoglo, a acumulat 750 430 de voturi.

7. Prin Hotărârea nr. 3209 din 9 noiembrie 2024, Comisia Electorală Centrală a aprobat raportul privind rezultatele alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii din 20 octombrie 2024.

8. Hotărârile Comisiei Electorale Centrale nr. 3130 din 23 octombrie 2024, nr. 3208 din 9 noiembrie 2024 și nr. 3209 din 9 noiembrie 2024 au fost trimise Curții Constituționale pentru confirmarea rezultatelor alegerilor și pentru validarea mandatului de Președinte al Republicii.

LEGISLAȚIA PERTINENTĂ

9. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 2

Suveranitatea și puterea de stat

„(1) Suveranitatea națională aparține poporului Republicii Moldova, care o exercită în mod direct și prin organele sale reprezentative, în formele stabilite de Constituție.

[...]”

Articolul 31

Libertatea conștiinței

„(1) Libertatea conștiinței este garantată. Ea trebuie să se manifeste în spirit de toleranță și de respect reciproc.

(2) Cultele religioase sunt libere și se organizează potrivit statutelor proprii, în condițiile legii.

(3) În relațiile dintre cultele religioase sunt interzise orice manifestări de învrăjbire.

(4) Cultele religioase sunt autonome, separate de stat și se bucură de sprijinul acestuia, inclusiv prin înlesnirea asistenței religioase în armată, în spitale, în penitenciare, în aziluri și în orfelinate.”

Articolul 38

Dreptul de vot și dreptul de a fi ales

(1) Voința poporului constituie baza puterii de stat. Această voință se exprimă prin alegeri libere, care au loc în mod periodic prin sufragiu universal, egal, direct, secret și liber exprimat.

HOTĂRÂRE CU PRIVIRE LA CONFIRMAREA REZULTATELOR ALEGERILOR ȘI LA
VALIDAREA MANDATULUI DE PREȘEDINTE AL REPUBLICII MOLDOVA

(2) Cetățenii Republicii Moldova au drept de vot de la vârsta de 18 ani, împliniți până în ziua alegerilor inclusiv, excepție făcând cei puși sub interdicție în modul stabilit de lege.

(3) Dreptul de a fi aleși le este garantat cetățenilor Republicii Moldova cu drept de vot, în condițiile legii.

Articolul 77

Președintele Republicii Moldova, șeful statului

(1) Președintele Republicii Moldova este șeful statului.

(2) Președintele Republicii Moldova reprezintă statul și este garantul suveranității, independenței naționale, al unității și integrității teritoriale a țării.

Articolul 78

Alegerea Președintelui

(1) Președintele Republicii Moldova este ales prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat.

(2) Poate fi ales Președinte al Republicii Moldova cetățeanul cu drept de vot care are 40 de ani împliniți, a locuit sau locuiește permanent pe teritoriul Republicii Moldova nu mai puțin de 10 ani și posedă limba română.

(3) Este declarat ales candidatul care a întrunit cel puțin jumătate din voturile alegătorilor ce au participat la alegeri.

(4) În cazul în care nici unul dintre candidați nu a întrunit această majoritate, se organizează al doilea tur de scrutin, între primii doi candidați stabiliți în ordinea numărului de voturi obținute în primul tur. Este declarat ales candidatul care a obținut cel mai mare număr de voturi, cu condiția că numărul acestora e mai mare decât numărul voturilor exprimate împotriva candidatului.

(6) Procedura de alegere a Președintelui Republicii Moldova este stabilită prin lege organică.

Articolul 79

Validarea mandatului și depunerea jurământului

(1) Rezultatul alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova este validat de Curtea Constituțională.

(2) Candidatul a cărui alegere a fost validată depune în fața Parlamentului și a Curții Constituționale, cel târziu la 45 de zile după alegeri, următorul jurământ:

„Jur să-mi dăruiesc toată puterea și priceperea propășirii Republicii Moldova, să respect Constituția și legile țării, să apăr democrația, drepturile și libertățile fundamentale ale omului, suveranitatea, independența, unitatea și integritatea teritorială a Moldovei”.

Articolul 80

Durata mandatului [Președintelui Republicii Moldova]

„[...]”

(4) Nici o persoană nu poate îndeplini funcția de Președinte al Republicii Moldova decât pentru cel mult două mandate consecutive.”

Articolul 135
Atribuțiile [Curții Constituționale]

„(1) Curtea Constituțională:

[...]

e) confirmă rezultatele alegerii Parlamentului și a Președintelui Republicii Moldova;

[...]”

10. Prevederile relevante ale Codului electoral, adoptat prin Legea nr. 325 din 8 decembrie 2022, sunt următoarele:

Articolul 85

Centralizarea rezultatelor votării de către Comisia Electorală Centrală

„(1) În cazul alegerilor parlamentare, prezidențiale și al referendumului republican, Comisia Electorală Centrală întocmește, în termen de 5 zile, iar în cazul alegerilor locale generale – în termen de 10 zile, în baza actelor prezentate de către consiliile electorale de circumscripție, un proces-verbal care conține:

a) numărul de alegători înscriși în listele electorale de bază;

b) numărul de alegători înscriși în listele electorale suplimentare;

c) numărul de alegători care au primit buletine de vot;

d) numărul de alegători care au participat la votare;

e) diferența dintre numărul buletinelor de vot primite de alegători și numărul alegătorilor care au participat la votare;

f) numărul buletinelor de vot declarate nevalabile;

g) numărul de voturi valabil exprimate pentru fiecare concurent electoral/pentru fiecare opțiune privind întrebările la care trebuie să se pronunțe alegătorii în cadrul referendumului republican;

h) numărul total de voturi valabil exprimate.

(2) În cazul alegerilor parlamentare, prezidențiale și al referendumurilor republicane, Comisia Electorală Centrală consemnează rezultatele votării pe țară într-un proces-verbal, conform alin.(1), semnat de către membrii comisiei, și întocmește un raport cu privire la rezultatele alegerilor.

(3) În cazul dezacordului cu rezultatele preliminare ale votării, până la confirmarea rezultatelor de către autoritățile abilitate, concurenții electorali/participanții la referendum pot solicita acestor autorități să dispună renumărarea voturilor. Renumerarea poate fi dispusă de către Curtea Constituțională, în cazul alegerilor parlamentare, prezidențiale și al referendumurilor republicane, sau de către Comisia Electorală Centrală, în cazul alegerilor și al referendumurilor locale, în condițiile capitolului XIII. Renumerarea se efectuează de către aceleași organe electorale, substituindu-se funcționarii electorali vinovați de fraudă. Procedura generală a renumărării se aprobă prin hotărâre a Comisiei Electorale Centrale.

(4) Actele prevăzute la alin.(2) se prezintă Curții Constituționale pentru confirmarea rezultatelor alegerilor și/sau validarea mandatelor deputaților și a mandatului de Președinte al Republicii Moldova.

[...]”

Articolul 95

Termenul de depunere a contestațiilor

„[...]

(10) Cererile privind renumărarea voturilor pot fi depuse în termen de 3 zile de la aducerea la cunoștința publică a rezultatelor preliminare ale votării. Comisia Electorală Centrală sau, după caz, Curtea Constituțională dispune renumărarea voturilor dacă încălcările arătate în cerere sunt de natură să influențeze rezultatele alegerilor și, respectiv, distribuirea mandatelor. Se califică întemeiate cererile privind renumărarea voturilor în cazul stabilirii unei diferențe de până la 10% între voturile valabil exprimate pentru concurenții electorali/între voturile date la referendum, precum și în cazul în care datele înscrise sau rectificările efectuate în procesele-verbale de numărare a voturilor pun la îndoială conformitatea și veridicitatea acestora.

(11) Depunerea contestațiilor nu suspendă executarea actelor emise de organele electorale sau de alte autorități competente, dacă actele administrative în domeniul electoral nu prevăd altfel ori autoritatea sau, după caz, instanța de judecată nu a dispus suspendarea executării actelor contestate în condițiile Codului administrativ.”

Articolul 96

Sarcina probațiunii

„(1) Fiecare contestatar probează faptele pe care își întemeiază pretențiile formulate și este responsabil de veridicitatea și calitatea probelor prezentate.

(2) Obligația de a confirma respectarea termenului de depunere a contestației în condițiile art.95 revine contestatarului.

(3) În cazul contestațiilor privind hotărârile organelor electorale, sarcina probării legalității revine acestor organe.”

Articolul 100

Termenul de examinare a contestațiilor

„[...]

(5) Cererile privind renumărarea voturilor în cazul dezacordului cu rezultatele preliminare ale votării se examinează în termen de 3 zile de la depunere. Dacă se dispune renumărarea voturilor, procedura se organizează în termen de 5 zile în condițiile stabilite de Comisia Electorală Centrală.

[...]”

Articolul 132

Alegera Președintelui Republicii Moldova

„(1) Președintele Republicii Moldova se alege prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat, pentru un mandat de 4 ani.

(2) Alegerile pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova se desfășoară într-o singură circumscripție electorală națională.”

Articolul 135

Stabilirea datei alegerilor

„(1) Data alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova se stabilește prin hotărâre a Parlamentului, cu cel puțin 60 de zile înainte de ziua alegerilor.

HOTĂRÂRE CU PRIVIRE LA CONFIRMAREA REZULTATELOR ALEGERILOR ȘI LA VALIDAREA MANDATULUI DE PREȘEDINTE AL REPUBLICII MOLDOVA

(2) Alegerile pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova se organizează cu cel mult 90 de zile înainte de data expirării mandatului Președintelui în funcție, însă nu mai târziu de termenul stabilit la art.90 alin.(4) din Constituția Republicii Moldova.

(3) În caz de vacanță a funcției de Președinte al Republicii Moldova în urma demisiei, demiterii, a imposibilității definitive de a-și exercita atribuțiile sau a decesului, alegerile se organizează în termen de 2 luni de la data la care a intervenit vacanța.”

Articolul 146

Al doilea tur de scrutin. Prevederi speciale

„(1) În cazul în care niciunul dintre candidații la funcția de Președinte al Republicii Moldova nu întrunește cel puțin jumătate din voturile alegătorilor care au participat la alegeri, se organizează al doilea tur de scrutin pentru primii doi candidați stabiliți în ordinea descreșterii numărului de voturi obținute în primul tur.

[...]

(4) Al doilea tur de scrutin are loc la două săptămâni de la data primului tur de scrutin, în condițiile prezentului cod. Data celui de-al doilea tur de scrutin se stabilește prin hotărâre a Comisiei Electorale Centrale, imediat după procesarea rezultatelor votării din primul tur de scrutin, însă nu mai târziu de 10 zile înainte de data scrutinului respectiv. Informația despre organizarea celui de-al doilea tur de scrutin se aduce la cunoștința publică de către Comisia Electorală Centrală în termen de 24 de ore de la data la care s-a adoptat hotărârea.

(5) Este declarat ales candidatul care a obținut cel mai mare număr de voturi în al doilea tur de scrutin.

[...]”

Articolul 147

Stabilirea rezultatelor alegerilor

„(1) Dacă, în urma centralizării rezultatelor votării, se constată că un candidat a întrunit cel puțin jumătate din voturile alegătorilor care au participat la alegeri, Comisia Electorală Centrală declară alegerile valabile și candidatul ales.

(2) Comisia Electorală Centrală, în termen de 24 de ore de la stabilirea rezultatelor alegerilor, prezintă Curții Constituționale actele prevăzute la art.85.”

Articolul 148

Confirmarea legalității alegerilor

„În termen de 10 zile de la primirea actelor de la Comisia Electorală Centrală, dar nu mai devreme de soluționarea definitivă de către organele electorale și instanțele de judecată a contestațiilor depuse conform procedurilor stabilite, Curtea Constituțională confirmă sau infirmă, printr-un aviz, legalitatea alegerilor.”

Articolul 149

Validarea mandatului de Președinte al Republicii Moldova

„(1) Curtea Constituțională confirmă rezultatele alegerilor și validează alegerea unui candidat, adoptând o hotărâre care se publică imediat.

(2) Până la validarea mandatului, candidatul ales la funcția de Președinte al Republicii Moldova prezintă Curții Constituționale confirmarea faptului că nu este membru al vreunui partid politic.”

Articolul 151 Alegeri nevalabile

„(1) Alegerile sunt considerate nevalabile dacă la primul tur de scrutin au participat mai puțin de 1/3 din numărul de persoane înscrise în listele electorale. În al doilea tur de scrutin, alegerile se vor declara nevalabile dacă au participat mai puțin de 1/5 din numărul de persoane înscrise în listele electorale.

(2) Hotărârea cu privire la declararea alegerilor nevalabile se adoptă de către Comisia Electorală Centrală în baza actelor prezentate de consiliile electorale de circumscripție.”

Articolul 152 Alegeri nule

„În cazul în care Curtea Constituțională stabilește că, în procesul alegerilor și/sau la numărarea voturilor, au fost comise încălcări ale prezentului cod care au influențat rezultatele alegerilor, alegerile sunt declarate nule.”

ÎN DREPT

I. Competența Curții Constituționale

11. Curtea reține că sesizarea Comisiei Electorale Centrale vizează confirmarea rezultatelor alegerilor prezidențiale din 3 noiembrie 2024 și validarea mandatului de Președinte al Republicii Moldova.

12. Potrivit articolelor 79 alin. (1) și 135 alin. (1) lit. e) din Constituție, 4 alin. (1) lit. e) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 4 alin. (1) lit. e) și 38 alin. (3) din Codul jurisdicției constituționale, confirmarea rezultatelor alegerii Președintelui Republicii Moldova și validarea mandatului acestuia ține de competența Curții Constituționale.

13. Competența Curții Constituționale este să verifice și să constate îndeplinirea condițiilor prescrise de Constituție și de Codul electoral în desfășurarea activității de alegere a Președintelui Republicii Moldova. În cazul în care alegerile pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova se desfășoară în două tururi, atunci Curtea trebuie să verifice dacă sunt întrunite condițiile procesului electoral în ambele tururi. Prerogativa Curții de a verifica respectarea regulilor aferente procesului electoral decurge din articolul 152 din Codul electoral, potrivit căruia Curtea Constituțională declară nule rezultatele alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova dacă în procesul alegerilor și/sau la numărarea voturilor au fost comise încălcări ale Codului care au influențat rezultatele alegerilor. Aceste încălcări trebuie să se fundamenteze pe hotărâri judecătorești definitive și/sau pe acte ale autorităților competente (HCC nr. 24 din 31 octombrie 2024, § 14).

14. În jurisprudența sa, Curtea Constituțională a menționat că eventuala declarare a nulității alegerilor prezidențiale depinde de dimensiunile și de amploarea încălcărilor sau ale neregulilor comise în procesul alegerilor sau numărării voturilor, constatate în modul corespunzător de autorități

competente ale statului. În acest context, Curtea reiterează că: 1) anularea alegerilor poate să intervină numai în cazul în care votarea și stabilirea rezultatelor au avut loc prin fraudă; 2) nu orice nereguli din procesul electoral echivalează cu fraudarea alegerilor, ci numai neregulile de natură să influențeze rezultatele alegerilor; 3) cererea de anulare a alegerilor trebuie motivată și însoțită de dovezile pe care se bazează (a se vedea HCC nr. 29 din 9 decembrie 2014, § 72-73; HCC nr. 34 din 13 decembrie 2016, § 21-22; HCC nr. 8 din 24 martie 2020, § 19; HCC nr. 30 din 10 decembrie 2020, § 18).

15. Totodată, așa cum a menționat Curtea în Hotărârea nr. 34 din 13 decembrie 2016, ea are competența să examineze dacă scrutinul s-a desfășurat în conformitate cu prevederile constituționale și cu principiile universale privind alegerile democratice și să evalueze dacă încălcările constatate au influențat rezultatul final al acestuia. În același timp, Curtea reamintește că orice hotărâre judecătorească definitivă și irevocabilă privind legalitatea actelor emise de autorități dispune de puterea lucrului judecat. Astfel, Curtea nu se poate pronunța asupra temeiniciei probelor administrate în procesele judiciare, care au avut ca obiect examinarea legalității actelor organelor electorale. Dacă Curtea ar proceda altfel, ea ar înlocui, de fapt, autoritățile statului a căror competență este stabilită prin lege (§§ 18-19).

16. Potrivit articolului 148 din Codul electoral, în termen de 10 zile de la primirea actelor de la Comisia Electorală Centrală, dar nu mai devreme de soluționarea definitivă de către organele electorale și instanțele de judecată a contestațiilor depuse conform procedurilor stabilite, Curtea Constituțională confirmă sau infirmă, printr-un aviz, legalitatea alegerilor. Deși în noua redactare a Codului electoral legislatorul a utilizat termenul „aviz” pentru denumirea actului de confirmare a alegerilor, Curtea va avea în vedere considerentele din Hotărârea sa nr. 30 din 10 decembrie 2020, § 21, potrivit cărora, la confirmarea rezultatelor alegerii Președintelui Republicii Moldova și la validarea mandatului acestuia, Curtea pronunță o hotărâre.

II. Confirmarea rezultatelor alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova din 3 noiembrie 2024

A. Cu privire la respectarea condițiilor de alegere a Președintelui Republicii Moldova

17. Alegerile pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova supuse acum verificării în vederea validării rezultatelor lor au avut loc în două tururi. Primul tur a avut loc în 20 octombrie, iar al doilea tur de scrutin a avut loc în 3 noiembrie 2024.

18. Curtea Constituțională constată că în data de 20 octombrie 2024 au fost organizate alegeri pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova. Prin Hotărârea nr. 3130 din 23 octombrie 2024, Comisia Electorală Centrală a aprobat procesul-verbal privind centralizarea rezultatelor votării la alegerile Președintelui Republicii Moldova din 20 octombrie 2024.

19. Potrivit Codului electoral, alegerile sunt considerate nevalabile dacă la primul tur de scrutin au participat mai puțin de 1/3 din numărul de persoane înscrise în listele electorale (a se vedea articolul 151 alin. (1) din Codul electoral). Curtea constată că, potrivit procesului-verbal menționat, la alegerile Președintelui Republicii Moldova din 20 octombrie 2024 au fost incluși în listele electorale 3 023 506 de alegători (2 710 856 – în listele electorale de bază, 312 650 – în listele electorale suplimentare), dintre care au primit buletine de vot 1 564 758 de alegători (51,75 %), adică mai mult de 1/3 din numărul de alegători înscrși în listele electorale. În consecință, a fost respectată condiția valabilității stabilită de articolul 151 alin. (1) din Codul electoral.

20. Curtea reține că, potrivit aceluiași proces-verbal, la primul tur al alegerilor prezidențiale au participat 11 candidați, cu următoarele rezultate: (1) dl Alexandr Stoianoglo, desemnat de Partidul Socialiștilor din Republica Moldova, a obținut 401 215 de voturi, adică 25,95%; (2) dna Maia Sandu, desemnată de Partidul Acțiune și Solidaritate, a obținut 656 852 de voturi, adică 42,49%; (3) dl Renato Usatfi, desemnat de Partidul Nostru, a obținut 213 169 de voturi, adică 13,79%; (4) dl Vasile Tarlev, desemnat de Partidul pentru Viitorul Moldovei, a obținut 49 316 de voturi, adică 3,19%; (5) dna Irina Vlah a obținut, în calitate de candidat independent, 83 193 de voturi, adică 5,38%; (6) dl Ion Chicu, desemnat de Partidul Dezvoltării și Consolidării Moldovei, a obținut 31 797 de voturi, adică 2,06%; (7) dl Andrei Năstase a obținut, în calitate de candidat independent, 9 946 de voturi, adică 0,64%; (8) dl Octavian Țicu, desemnat de Blocul electoral „Împreună”, a obținut 14 326 de voturi, adică 0,93%; (9) dna Victoria Furtuna a obținut, în calitate de candidat independent, 68 778 de voturi, adică 4,45%; (10) dl Tudor Ulianoschi a obținut, în calitate de candidat independent, 7 995 de voturi, adică 0,52%; (11) dna Natalia Morari a obținut, în calitate de candidat independent, 9 444 de voturi, adică 0,64%.

21. Având în vedere că niciunul dintre candidații la funcția de Președinte al Republicii Moldova nu a întrunit cel puțin jumătate din voturile alegătorilor care au participat la primul tur de scrutin, Comisia Electorală Centrală a dispus, pe baza articolului 78 alin. (4) teza I din Constituție, organizarea în data de 3 noiembrie 2024 a turului doi al alegerilor prezidențiale între primii doi candidați stabiliți în ordinea numărului de voturi obținute în primul tur, adică între candidații Maia Sandu (656 852 de voturi) și Alexandr Stoianoglo (401 215 de voturi).

22. Curtea constată că al doilea tur de scrutin pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova s-a desfășurat la 3 noiembrie 2024. Comisia Electorală Centrală a aprobat, prin Hotărârea nr. 3208 din 9 noiembrie 2024, procesul-verbal privind totalizarea rezultatelor turului doi al alegerilor Președintelui Republicii Moldova din 3 noiembrie 2024.

23. În continuare, Curtea va verifica dacă sunt întrunite condițiile care demonstrează valabilitatea alegerilor prezidențiale în cel de-al doilea tur. Potrivit Codului electoral, în turul al doilea de scrutin alegerile se declară nevalabile dacă au participat mai puțin de 1/5 din numărul de persoane

înscrise în listele electorale (articolul 151 alin. (1) teza a II-a). Curtea constată că, potrivit procesului-verbal menționat *supra*, la alegerile prezidențiale din 3 noiembrie 2024 au fost incluși în listele electorale 3 133 687 de alegători (2 709 867 – în listele electorale de bază și 423 820 – în listele electorale suplimentare), dintre care au primit buletine de vot 1 701 333 de alegători (54,29 %), adică mai mult de 1/5 din numărul de persoane înscrise în listele electorale. În consecință, este întrunită condiția valabilității alegerilor stabilită de articolul 151 alin. (1) teza a II-a din Codul electoral.

24. În conformitate cu articolul 78 alin. (4) teza a II-a din Constituție și cu articolul 146 alin. (5) din Codul electoral, în turul al doilea de scrutin este declarat ales candidatul care a obținut cel mai mare număr de voturi. Comisia Electorală Centrală a constatat că în turul al doilea de scrutin 930 139 de alegători și-au exprimat voturi valabile pentru dna Maia Sandu, iar 750 430 de alegători pentru dl Alexandr Stoianoglo. În consecință, prin Hotărârea nr. 3208, Comisia Electorală Centrală a declarat-o pe dna Maia Sandu drept candidat ales în funcția de Președinte al Republicii Moldova și a trimis materialele scrutinului la Curtea Constituțională, pentru confirmarea rezultatelor alegerilor și pentru validarea mandatului de Președinte al Republicii. Potrivit articolului 152 din Codul electoral, în cazul în care Curtea Constituțională stabilește că, în procesul alegerilor și/sau la numărarea voturilor, au fost comise încălcări ale Codului care au influențat rezultatele alegerilor, alegerile sunt declarate nule. Prin urmare, pentru a confirma alegerea Președintelui Republicii Moldova, Curtea Constituțională trebuie să verifice dacă în procesul alegerilor și/sau la numărarea voturilor nu au fost comise încălcări care au influențat rezultatele alegerilor.

B. Contestațiile și sesizările depuse la Comisia Electorală Centrală

25. Curtea observă că, potrivit Raportului Comisiei Electorale Centrale cu privire la rezultatele alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova din 20 octombrie 2024, pe durata campaniei electorale au fost depuse 13 contestații, care au vizat, *inter alia*, utilizarea resurselor administrative, modalitatea de finanțare a activității partidelor politice și a campaniilor electorale, utilizarea în programele electorale, în materialele de agitație electorală, în acțiunile de agitație electorală și în publicitatea electorală a imaginilor care reprezintă culte religioase sau părți componente ale acestora, persoane oficiale străine, instituții de stat sau autorități publice de peste hotare, constatarea conținutului defăimător și fals al materialelor de publicitate electorală, implicarea minorilor în activități de campanie electorală, conformitatea acțiunilor concurenților electorali în sensul desfășurării acțiunilor de campanie electorală sub egida unui bloc electoral camuflat și legalitatea hotărârilor organelor electorale.

26. Ca urmare a verificării prealabile a contestațiilor, trei contestații au fost trimise spre examinare, conform competenței, Inspectoratului General al Poliției și Consiliului electoral al circumscripției electorale raionale Căușeni nr. 10, iar celelalte au fost soluționate de către Comisia Electorală Centrală.

27. Conform informațiilor prezentate de Comisia Electorală Centrală în campania electorală pentru alegerile prezidențiale, sesizările adresate Comisiei au semnalat:

- acțiuni cu elemente de agitație electorală înainte de începerea perioadei campaniei electorale;
- implicarea persoanelor neautorizate în procesul de colectare a semnăturilor pentru susținerea candidaților ;
- obstrucționarea activității grupurilor de inițiativă de către autoritățile publice;
- modalitatea de desemnare și de înregistrare a candidaților în alegeri/grupurilor de inițiativă și confirmarea, în acest sens, a reprezentanților concurenților electorali; incompatibilitățile aplicabile;
- inadmisibilitatea afilierei politice a șefului statului înregistrat în calitate de candidat în alegeri; modalitatea de exercitare a atribuțiilor de către șeful statului;
- legalitatea hotărârilor și a acțiunilor Comisiei Electorale Centrale și a consiliilor electorale de circumscripție de nivelul al doilea;
- utilizarea resurselor administrative de către candidați sau persoanele care exercită funcții publice; finanțarea ilegală a campaniei electorale; solicitarea informațiilor privind datele donatorilor concurenților electorali;
- transportarea organizată a alegătorilor la secțiile de votare din afara țării;
- procedura privind înregistrarea prealabilă pentru exercitarea dreptului de vot în secțiile de votare din afara țării; excluderea datelor personale ale alegătorului din lista electorală de bază; procedura de exercitare a dreptului de vot în cazul returnării tardive către biroul electoral a plicului privind votul prin corespondență; procedura de înscriere în lista electorală în cazul deținerii domiciliului și a reședinței temporare valabile.

28. Potrivit raportului prezentat, în cadrul scrutinului prezidențial, Comisia Electorală Centrală a fost implicată în 37 de cauze judiciare, în care s-au contestat acțiunile/inacțiunile sale și hotărârile adoptate. Contestațiile au fost soluționate de instanțele judecătorești prin hotărâri definitive.

C. Situația juridică a contestațiilor depuse la Comisia Electorală Centrală

(a) Contestația formulată de dl Renato Usatîi, candidat desemnat de Partidul Nostru, v. dna Maia Sandu, candidat desemnat de Partidul Acțiune și Solidaritate

29. În contestație s-a menționat că pe mai multe *site*-uri, inclusiv pe un *site* gestionat de către Cancelaria de Stat, au fost publicate articole prin care se aduce la cunoștința publicului că dna Maia Sandu a donat suma de 25 000 de euro bisericii Sfânta Cuvioasa Parascheva din satul Nișcani, raionul Călărași. Această sumă de bani a fost primită în calitate de premiu. În susținerea celor menționate, autorul contestației a anexat *link*-uri de pe *site*-urile de știri și de pe pagina de *Facebook*.

30. Prin Hotărârea nr. 2946 din 24 septembrie 2024¹, CEC a declarat inadmisibilă sesizarea dlui Renato Usatfi din 20 septembrie 2024.

31. Prin Hotărârea Curții de Apel din 1 octombrie 2024² s-a respins ca neîntemeiată acțiunea dlui Renato Usatfi.

32. Prin Încheierea Curții Supreme de Justiție din 9 octombrie 2024³ s-a declarat inadmisibil recursul formulat de dl Renato Usatfi.

(b) Contestația formulată de dl Ion Chicu, candidat desemnat de Partidul Dezvoltării și Consolidării Moldovei, v. dna Maia Sandu, candidat desemnat de Partidul Acțiune și Solidaritate

33. Dl Ion Chicu a depus la Comisia Electorală Centrală o contestație cu privire la încălcarea legislației electorale comisă de către dna Maia Sandu, candidat desemnat la alegerile prezidențiale. Contestatarul a invocat participarea unor minori la evenimente de campanie organizate de dna Maia Sandu și distribuirea de materiale electorale de către aceștia.

34. Prin Hotărârea CEC nr. 3098 din 16 octombrie 2024⁴, contestația formulată de dl Ion Chicu, președintele PDCM, înregistrată la 26 septembrie 2024, a fost respinsă ca neîntemeiată.

35. Prin Hotărârea Curții de Apel din 19 octombrie 2024⁵, acțiunea formulată de PDCM împotriva CEC cu privire la anularea Hotărârii nr. 3098 din 16 octombrie 2024 a fost respinsă ca neîntemeiată.

36. Prin Decizia Curții Supreme de Justiție din 20 octombrie 2024⁶ s-a respins recursul depus de PDCM și a fost menținută Hotărârea Curții de Apel Chișinău din 19 octombrie 2024.

(c) Contestațiile formulate de dnii Ion Duca, Ion Avram și dna Maria Parșova

¹ https://a.cec.md/ro/cu-privire-la-sesizarea-nr-cec-716482-din-20-2751_111394.html

² https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/21df86db-f556-4870-bcdd-a8f618debdb0

³ https://jurisprudenta.csj.md/search_col_civil.php?id=76206

⁴ https://a.cec.md/ro/cu-privire-la-executarea-hotararii-curtii-de-apel-chisinau-din-2751_111725.html

⁵ https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/130f57b0-8969-4b00-8ed9-23509c332930

⁶ https://jurisprudenta.csj.md/search_col_civil.php?id=76332

37. Contestatarii au susținut că Consiliul electoral al circumscripției electorale raionale Cantemir nr. 8 a adoptat Hotărârea nr. 4/39 din 23 septembrie 2024 contrar prevederilor articolelor 38 alin. (10) lit. a) și b) din Codul electoral și 139 alin. (4) din Codul administrativ. În opinia acestora, CECER Cantemir nr. 8 nu a ținut cont de decizia Consiliului local al comunei Sadîc, nu a făcut referire la aceasta în hotărârea adoptată, precum și nu a ținut cont de faptul desemnării doamnei Maria Pașova în componența biroului electoral al secției de votare.

38. Prin Hotărârea CEC nr. 2978 din 29 septembrie 2024⁷, contestația formulată de domnul Ion Duca, secretar al Consiliului local al comunei Sadîc, raionul Cantemir, și contestația depusă de domnul Ion Avram, consilier în Consiliul local al comunei Sadîc, membru al Biroului electoral al secției de votare Sadîc nr. 8/39, și doamna Maria Pașova au fost declarate inadmisibile.

39. Prin Hotărârea Judecătorei Cahul, sediul central, din 4 octombrie 2024⁸, s-a respins ca neîntemeiată acțiunea domnilor Ion Avram, Maria Pașova și Ion Duca împotriva CECER Cantemir nr. 8 și Comisiei Electorale Centrale pentru anularea actului administrativ și obligarea adoptării unui alt act administrativ.

40. De asemenea, prin Decizia din 11 octombrie 2024⁹, Curtea de Apel Cahul a admis apelul dnilor Ion Avram, Maria Pașova și Ion Duca, a casat integral hotărârea Judecătorei Cahul, sediul central, din 4 octombrie 2024 și a adoptat o nouă decizie, prin care a declarat inadmisibilă acțiunea în discuție.

41. Prin Încheierea Curții Supreme de Justiție din 18 octombrie 2024¹⁰ recursul formulat de dnii Ion Avram, Maria Pașova și Ion Duca a fost declarat inadmisibil.

(d) Contestația formulată de dl Igor Munteanu și Partidul Politic Coaliția pentru Unitate și Bunăstare

42. La 27 septembrie 2024, dl Igor Munteanu și Coaliția pentru Unitate și Bunăstare a contestat Hotărârea CEC nr. 2942 din 24 septembrie 2024 cu privire la cererea de înregistrare a dlui Munteanu Igor în calitate de candidat la funcția de Președinte al Republicii Moldova, desemnat de Coaliția pentru Unitate și Bunăstare. CEC i-a transmis contestatarului o scrisoare¹¹ prin care l-a informat că poate formula o acțiune pe baza Codului administrativ și a Codului de procedură civilă, fără respectarea procedurii prealabile.

⁷https://a.cec.md/ro/cu-privire-la-contestatiile-cererele-prealabile-nr-cec-10apr2-2751_111447.html

⁸https://jch.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/a672a64f-28b8-4865-bc56-a480a5e5c5a4

⁹https://cach.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/ec2abea9-d05e-41cc-8ae0-7bfb546ac905

¹⁰ https://jurisprudenta.csj.md/search_col_civil.php?id=76326

¹¹ https://a.cec.md/storage/ckfinder/files/R%C4%83spuns%206067_h.pdf

43. Prin Hotărârea din 1 octombrie 2024¹², Curtea de Apel Chișinău a respins ca neîntemeiată acțiunea formulată de dl Igor Munteanu.

44. Prin Încheierea Curții Supreme de Justiție din 9 octombrie 2024 recursul dlui Igor Munteanu a fost declarat inadmisibil.

(e) Contestația formulată de Partidul Politic „Partidul Socialiștilor din Republica Moldova”

45. PSRM a depus la Comisia Electorală Centrală o cerere prealabilă, în data de 27 septembrie 2024, împotriva Hotărârii nr. 9 din 25 septembrie 2024 a Consiliului electoral al circumscripției electorale pentru secțiile de votare constituite în străinătate nr. 38. Contestatarul a solicitat, *inter alia*, obligarea CECE II nr. 38 de a constitui birourile electorale ale secțiilor de votare și de a aproba componența nominală a birourilor electorale ale secțiilor de votare din Federația Rusă nr. 38/196, nr. 38/197, nr. 38/198 în baza hotărârii CEC nr. 2866/2024, în conformitate cu prevederile Codului electoral și ale Regulamentului privind constituirea secțiilor de votare peste hotare, aprobat prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 2542/2024.

46. Prin Hotărârea CEC nr. 2977 din 29 septembrie 2024¹³, s-a admis parțial contestația Partidului Socialiștilor din Republica Moldova. De asemenea, s-a decis că Ministerul Afacerilor Externe, în decurs de 2 zile, va întreprinde acțiuni în vederea înaintării propunerilor pentru constituirea birourilor electorale ale secțiilor de votare nr. 38/196, nr. 38/197 și nr. 38/198, în corespundere cu Hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 2866 din 14 septembrie 2024 cu privire la organizarea secțiilor de votare în străinătate și a secțiilor de votare pentru votul prin corespondență pentru referendumul republican constituțional și alegerile pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova din 20 octombrie 2024 și Consiliul electoral al circumscripției electorale pentru secțiile de votare din străinătate nr. 38 a fost obligat să întreprindă acțiuni privind constituirea birourilor electorale ale secțiilor de votare nr. 38/196, nr. 38/197 și nr. 38/198 în decurs de 3 zile, ținând cont de propunerile Ministerului Afacerilor Externe.

(f) Contestația formulată de dl Ion Chicu, candidat desemnat de Partidul Dezvoltării și Consolidării Moldovei, v. dna Maia Sandu, candidat desemnat de Partidul Acțiune și Solidaritate

47. Dl Ion Chicu a formulat o contestație la 4 octombrie 2024. Contestatarul a susținut că dna Maia Sandu, candidat desemnat la alegerile prezidențiale din partea PAS, admite utilizarea resurselor administrative în activitatea de agitație electorală, inclusiv prin lansarea sau participarea la

¹²https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/1a07e272-cbc3-4656-8a77-7047786959cd

¹³https://a.cec.md/ro/cu-privire-la-contestatia-cererea-prealabila-nr-cec-10apr5-2751_111446.html

lansarea proiectelor de infrastructură sau a achizițiilor efectuate din bugetul public național, utilizarea echipamentelor, a mijloacelor și a bunurilor publice în perioada electorală, acțiuni care contravin în mod vădit prevederilor art. 54 alin. (6) lit. e) și art. 70 alin. (6) din Codul electoral nr. 325/2022.

48. Prin Hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 3099 din 16 octombrie 2024¹⁴, s-a luat act de contestația formulată de dl Ion Chicu, președintele Partidului Dezvoltării și Consolidării Moldovei, și a fost atenționată dna Maia Sandu, candidat la funcția de Președinte al Republicii Moldova în alegerile prezidențiale din 20 octombrie 2024, să respecte rigorile legislației electorale.

49. Prin Hotărârea Curții de Apel Chișinău din 19 octombrie 2024¹⁵ s-a respins ca fiind neîntemeiată acțiunea înaintată de Partidul Dezvoltării și Consolidării Moldovei împotriva Comisiei Electorale Centrale.

50. Prin Încheierea Curții Supreme de Justiție din 20 octombrie 2024¹⁶, a fost declarat inadmisibil recursul formulat de Partidul Dezvoltării și Consolidării Moldovei.

(g) Contestația formulată de Partidul Socialiștilor din Republica Moldova din 8 octombrie 2024

51. PSRM a formulat o contestație prin care a solicitat suspendarea hotărârii cu privire la Hotărârea nr. 17 din 3 octombrie 2024 a Consiliului electoral al circumscripției electorale pentru secțiile de votare constituite în străinătate nr. 38, prin care s-a constatat imposibilitatea realizării de către Consiliul electoral al circumscripției electorale pentru secțiile de votare constituite în străinătate nr. 38 a Hotărârii Comisiei Electorale Centrale nr. 2866 din 14 septembrie 2024 cu privire la organizarea secțiilor de votare în străinătate și secțiilor de votare pentru votul prin corespondență pentru referendumul republican constituțional și alegerile pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova din 20 octombrie 2024, în partea ce ține de constituirea birourilor electorale ale secțiilor de votare nr. 38/196, nr. 38/197 și nr. 38/198. De asemenea, s-a constatat imposibilitatea asigurării de către Ministerul Afacerilor Externe, din punct de vedere tehnic și logistic a procesului de votare pentru secțiile de votare nr. 38/196, nr. 38/197 și nr. 38/198 și s-a dispus nimicirea buletinelor de vot în număr total de 13 000 de buletine de vot pentru fiecare tip de scrutin și a altor documente și materiale electorale, tipărite și destinate birourilor electorale ale secțiilor de votare nr. 38/196, nr. 38/197 și nr. 38/198.

52. Cu privire la aceasta, CEC a transmis către PSRM o scrisoare¹⁷ prin care a menționat că, potrivit punctului 5 al hotărârii, hotărârea a intrat în

¹⁴https://a.cec.md/ro/cu-privire-executarea-deciziei-curtii-de-apel-chisinau-din-15-2751_111726.html

¹⁵https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integratiune/pdf/d9bc4187-b283-4a86-a49e-48b9bdfb63a3

¹⁶https://jurisprudenta.csj.md/search_col_civil.php?id=76331

¹⁷https://a.cec.md/storage/ckfinder/files/6212_h.pdf

vigoare la data adoptării și putea fi contestată în decurs de 3 zile, fără respectarea procedurii prealabile, la Curtea de Apel Chișinău.

(h) Contestația formulată de dl Ion Chicu, candidat desemnat de Partidul Dezvoltării și Consolidării Moldovei, v. dna Maia Sandu, candidat desemnat de Partidul Acțiune și Solidaritate

53. La 11 octombrie 2024, dl Ion Chicu a formulat o contestație cu privire la distribuirea pe pagina de socializare a dnei Maia Sandu a unui material cu caracter electoral.

54. Prin scrisoarea din 14 octombrie 2024¹⁸, Comisia Electorală Centrală a menționat că evenimentul la care se face referire în contestație a avut loc înainte ca dna Maia Sandu să fie înregistrată în calitate de concurent electoral, astfel că nu există vreun motiv pentru aplicarea sancțiunii pe baza articolului 102 din Codul electoral.

(i) Contestația formulată de dl Octavian Țicu, candidat desemnat de Blocul Electoral „ÎMPREUNĂ”

55. La 19 octombrie 2024, dl Octavian Țicu a depus la Comisia Electorală Centrală o contestație cu privire la încălcări ale cadrului normativ privind finanțarea campaniei electorale a Partidului pentru Viitorul Moldovei și a concurentului electoral Victoria Furtună, susținuți de blocul electoral „camuflat” format din Partidul Politic „ȘANSĂ”, Partidul Politic „RENAȘTERE”, Partidul Politic Forța de Alternativă și de Salvare a Moldovei și Partidul Politic „VICTORIE”.

56. Prin Hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 3141 din 25 octombrie 2024¹⁹, s-a inițiat efectuarea unui control complex al finanțării Partidului pentru Viitorul Moldovei, a Partidului „RENAȘTERE”, a Partidului Forța de Alternativă și de Salvare a Moldovei, a Partidului „ȘANSĂ”, a Partidului „VICTORIE”, a grupului de inițiativă și a campaniei electorale a candidatului independent la funcția de Președinte al Republicii Moldova Victoria Furtună, pentru perioada 1 iulie 2024 – 31 octombrie 2024.

(j) Contestația formulată de dl Oleg Rîșcanu, membru al Biroului electoral al secției de votare din satul Tocuz nr. 10/45

57. La 20 octombrie 2024, dl Oleg Rîșcanu a formulat o contestație împotriva Consiliului electoral al circumscripției electorale raionale Căușeni nr. 10, în care a menționat mai multe încălcări electorale. Prin Hotărârea

¹⁸ https://a.cec.md/storage/ckfinder/files/Scrisoare%20nr_%20CEC_6256_h.pdf

¹⁹ https://a.cec.md/ro/cu-privire-la-efectuarea-controlului-complex-al-finantarii-unor-partide-2751_111817.html

CECER Căușeni nr. 10 din 20 octombrie 2024²⁰, cererea dlui Oleg Rîșcanu a fost respinsă.

(k) Contestația formulată de dl Alexandr Stoianoglo din 26 octombrie 2024

58. Contestația s-a referit, în general, la utilizarea de către un concurent electoral a unor pliante electorale cu conținut defăimător și fals, care instigă la discriminare și ură.

59. Comisia Electorală Centrală a transmis contestația conform competenței.

60. La 30 octombrie 2024, dl Alexandr Stoianoglo a depus la Curtea de Apel Chișinău o acțiune împotriva Comisiei Electorale Centrale, privind obligarea examinării contestației nr. CEC-10APR/11 din 26 octombrie 2024.

61. Prin Hotărârea Curții de Apel Chișinău din 15 noiembrie 2024²¹, s-a respins ca neîntemeiată acțiunea dlui Alexandr Stoianoglo.

62. Prin Încheierea Curții Supreme de Justiție din 19 noiembrie 2024²², recursul formulat de dl Alexandr Stoianoglo a fost declarat inadmisibil.

(l) Contestația dlui Alexandr Stoianoglo din 1 noiembrie 2024

63. Contestația s-a referit, în general, la utilizarea de către concurentul electoral a unor pliante electorale cu informații denigratoare care îl vizau pe dl Alexandr Stoianoglo, candidat la funcția de Președinte al Republicii.

64. Comisia Electorală Centrală a menționat că această contestație are un conținut similar cu contestația din 26 octombrie 2024.

65. Prin Hotărârea Curții de Apel Chișinău din 15 noiembrie 2024²³, acțiunea dlui Alexandr Stoianoglo a fost respinsă ca neîntemeiată.

66. Prin Încheierea Curții Supreme de Justiție din 19 noiembrie 2024²⁴, recursul dlui Alexandru Stoianoglo a fost declarat inadmisibil. Curtea Supremă de Justiție a menționat că motivele de recurs nu se încadrează în temeiurile prevăzute la articolul 245¹ din Codul administrativ și reprezintă dezacordul recurentului cu soluția pronunțată de Curtea de Apel Chișinău. Acestea nu vizează o problemă de interpretare și de aplicare eronată a normelor de drept material sau procedural.

(m) Contestația Partidului Socialiștilor din Republica Moldova din 11 noiembrie 2024

²⁰https://a.cec.md/storage/ckfinder/files/Hot%C4%83r%C3%A2re%20CECER%20%C4%83u%C8%99eni_h.pdf

²¹https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/0c1a1cfd-84ae-4003-a0cb-4a6bbb23423c

²²https://jurisprudenta.csj.md/search_col_civil.php?id=76608

²³https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/f3bb51e4-6a7e-4e63-9d0b-851805a78751

²⁴https://jurisprudenta.csj.md/search_col_civil.php?id=76607

67. La 11 noiembrie 2024, Partidul Socialiștilor din Republica Moldova a depus la Curtea de Apel Chișinău o contestație împotriva Comisiei Electorale Centrale prin care a solicitat anularea scrisorii CEC-8/6620 din 7 noiembrie 2024 cu privire la sesizarea nr. CEC7/17987 din 3 noiembrie 2024 depusă de Partidul Socialiștilor din Republica Moldova; constatarea caracterului de agitație electorală al postării publicate de Prim-ministrul României, dl Marcel Ciolacu; constatarea agitației electorale făcute în ziua alegerilor din 3 noiembrie 2024, de către dl Marcel Ciolacu în favoarea dnei Maia Sandu și obligarea Comisiei Electorale Centrale să examineze în fond sesizarea din 3 noiembrie 2024.

68. Prin încheierea din 13 noiembrie 2024 a Curții de Apel Chișinău, s-a respins, ca fiind neîntemeiată, cererea înaintată de Partidul Politic ”Partidul Socialiștilor din R. Moldova” privind repunerea în termenul de înaintare a acțiunii.

69. Prin decizia Curții Supreme de Justiție din 16 noiembrie 2024²⁵ recursul Partidului Socialiștilor din Republica Moldova a fost respins.

(n) A doua contestație a Partidului Socialiștilor din Republica Moldova din 11 noiembrie 2024

70. La 11 noiembrie 2024, Partidul Socialiștilor din Republica Moldova a formulat o acțiune împotriva Comisiei Electorale Centrale, prin care a solicitat anularea hotărârii sale nr. 3204 din 8 noiembrie 2024 cu privire la sesizarea nr. CEC-7/18072 din 6 noiembrie 2024, constatarea caracterului de agitație electorală al mesajelor Prim-ministrului Dorin Recean în favoarea dnei Maia Sandu, publicate în ziua votării din 3 noiembrie 2024, obligarea Comisiei Electorale Centrale să reflecte în raportul privind rezultatele alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova din 20 octombrie 2024 și 3 noiembrie 2024 agitația electorală din 3 noiembrie 2024.

71. Prin hotărârea din 13 noiembrie 2024 a Curții de Apel Chișinău s-a respins ca neîntemeiată acțiunea Partidului Socialiștilor din Republica Moldova.

72. Prin încheierea Curții Supreme de Justiție din 16 noiembrie 2024²⁶ recursul Partidului Socialiștilor din Republica Moldova a fost declarat inadmisibil.

D. Concluziile observatorilor naționali și internaționali

73. Alegerile prezidențiale au fost monitorizate de mai multe organizații naționale și internaționale, cum ar fi Misiunea Promo-LEX de observare a alegerilor prezidențiale, Centrul pentru Jurnalism Independent, Misiunea internațională de observare a alegerilor formată de Biroul OSCE pentru

²⁵ https://jurisprudenta.csj.md/search_col_civil.php?id=76596

²⁶ https://jurisprudenta.csj.md/search_col_civil.php?id=76600

Instituții Democratice și Drepturile Omului (ODIHR), Adunarea Parlamentară a OSCE (AP OSCE), Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei (APCE) și Parlamentul European. Totodată, alegerile au fost monitorizate și de Misiunea Internațională de Observare a Alegerilor a Institutului Republican Internațional, Misiunea de evaluare a Institutului Democrat Național și Misiunea Internațională de Observare a Alegerilor ENEMO. De asemenea, în vederea monitorizării referendumului republican constituțional și a alegerilor prezidențiale din 20 octombrie 2024, au fost acreditați 2 072 de observatori. Comisia Electorală Centrală a acreditat 1 272 de observatori naționali și 784 de observatori internaționali. Consiliile electorale de circumscripție de nivelul II au acreditat 16 observatori naționali.

74. Declarația privind constatările și concluziile preliminare ale Misiunii de observare a alegerilor formată de Biroul OSCE pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului, Adunarea Parlamentară a OSCE, Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei și Parlamentul European conține mai multe mențiuni privind alegerile desfășurate²⁷.

75. Cu privire la cadrul legal, misiunea a menționat că alegerile prezidențiale s-au desfășurat conform prevederilor Codului electoral din 2022, care, în ciuda amendamentelor frecvente, oferă o bază adecvată pentru desfășurarea unor alegeri democratice.

76. Referitor la administrarea procesului electoral, turul al doilea al alegerilor prezidențiale a fost gestionat de aceeași structură a administrației electorale, cu o componentă preponderent neschimbată, cu excepția unor înlocuiri la nivelul biroului electoral al secției de votare. Toate ședințele au fost anunțate din timp, au fost transparente pentru observatori și mass-media și au fost transmise în direct. Înregistrările ședințelor au rămas *online* și, în conformitate cu reglementările sale, CEC și-a publicat deciziile în termen de 24 de ore. Observatorii ODIHR au remarcat faptul că consiliile electorale ale circumscripțiilor electorale erau bine echipate și dispuneau de resursele corespunzătoare. Pregătirile făcute de CEC și de consiliile electorale pentru turul al doilea de scrutin au fost eficiente și profesioniste și au respectat termenele legale. În mod constructiv, CEC a continuat programul de educare a alegătorilor între tururi și a distribuit noi materiale privind procedurile de votare, inclusiv materiale dedicate studenților și alegătorilor care participă pentru prima dată la vot. Ministerul Afacerilor Externe a publicat un anunț privind schimbările de adresă a 11 secții de votare din străinătate. CEC a dispus tipărirea aceluiași număr de buletine de vot ca în primul tur de scrutin, inclusiv în cele cinci limbi minoritare.

77. De asemenea, Misiunea de Observare a alegerilor menționează că alegerile prezidențiale le-au oferit alegătorilor posibilitatea de a alege între opțiuni politice autentice și, la fel ca în primul tur de scrutin, concurenții electorali și-au putut desfășura campania electorală în mod liber, cu respectarea dreptului fundamental la libertatea de exprimare. Cu toate acestea, interferența de peste hotare, inclusiv oferirea de stimulente financiare

²⁷ https://www.osce.org/files/f/documents/3/8/579811_1.pdf

ilegale pentru a influența alegătorii, care au afectat campania electorală pentru primul tur de scrutin, a continuat să producă efecte în perioada premergătoare turului al doilea de scrutin.

78. Referitor la ziua votării, aceasta a fost lipsită de turbulențe și a decurs organizat. Procesul de deschidere a fost evaluat pozitiv în toate cele 71 de secții de votare monitorizate. Observatorii Misiunii au evaluat drept pozitiv procesul de votare în 844 din cele 846 de secții de votare monitorizate, descriind procesul ca fiind bine organizat, calm și lipsit de impedimente.

79. În secțiile de votare vizitate, deși 62 din cele 69 de numărări de voturi monitorizate de Misiune au fost evaluate pozitiv, șapte numărări au fost evaluate în mod negativ, din cauza nerespectării a procedurilor prescrise și din cauza erorilor procedurale. Observatorii Misiunii au notat că în unele cazuri birourile electorale ale secțiilor de vot s-au grăbit să numere voturile în detrimentul preciziei. Șapte birouri nu au numărat semnăturile din listele de alegători, iar patru nu au păstrat în siguranță ștampilele de vot înainte de deschiderea urnelor de vot. În peste o treime din numărările monitorizate, președinții birourilor nu le-au arătat fiecare buletin în parte celor prezenți, în detrimentul transparenței. Paisprezece birouri nu au stabilit validitatea buletinelor contestate prin vot, după cum prevede legea. În 11 numărări monitorizate, birourile au întâmpinat dificultăți la completarea proceselor-verbale cu rezultate, 7 procese-verbale nu au fost completate în prezența membrilor birourilor și altor persoane autorizate, 14 procese-verbale au fost semnate în prealabil, iar în 29 de cazuri copiile proceselor verbale nu au fost făcute publice, fapt care a afectat transparența procesului.

80. Misiunea Internațională de Observare a Alegerilor (IEOM) a Institutului Republican Internațional (IRI) a menționat că cetățenii moldoveni și-au exercitat dreptul la vot în mod democratic și au participat într-un număr mare la un scrutin bine organizat de oficialii electorali de la toate nivelele. De asemenea, Guvernul Republicii Moldova a luat măsuri decisive pentru a reduce efectele rețelei ilegale de cumpărare a voturilor, care a fost atât de vastă în primul tur. Cetățenii moldoveni au putut să-și aleagă Președintele, în ciuda eforturilor străine de a interveni în acest proces. În mod clar, Guvernul Republicii Moldova trebuie să continue să depună eforturi pentru a rezista influenței străine în procesele sale electorale, în vederea pregătirii alegerilor parlamentare din 2025²⁸.

81. Misiunea de evaluare a Institutului Democrat Național (NDI) i-a felicitat pe cetățenii Republicii Moldova pentru angajamentul față de principiile democratice demonstrate printr-un proces electoral pașnic și ordonat. În pofida procesului electoral, în general, calm și ordonat din ziua alegerilor, misiunea reiterează concluzia că „cea mai mare amenințare la adresa integrității acestor alegeri a fost o campanie largă și concertată de influențare străină din partea Rusiei, care colaborează cu unii actori locali prin informare, manipulare, cumpărare de voturi și alte finanțări ilicite ale

²⁸<https://www.iri.org/news/iri-observes-second-round-of-2024-moldovan-presidential-election/>

activității politice”. În ziua alegerilor, membrii delegației au monitorizat amenajarea secțiilor de votare, procedurile de vot și de numărare, care au respectat, în general, protocoalele oficiale și s-au desfășurat de o manieră calmă și organizată²⁹.

82. Misiunea Internațională de Observare a Alegerilor ENEMO³⁰, a menționat în concluziile sale că, în conformitate cu recomandările ENEMO din 2016 și 2020, termenele pentru campania electorală pentru turul al doilea al alegerilor prezidențiale au fost stabilite în Codul electoral, care prevăd că campania electorală trebuie să înceapă cu cel puțin 10 zile înainte de data alegerilor. Misiunea nu a remarcat niciun eveniment de campanie sau alte activități publice vizibile de campanie înainte de începerea oficială a campaniei electorale. Candidații au putut să-și facă campanie în mod liber. Observatorii ENEMO nu au raportat niciun caz de violență sau de intimidare care să împiedice candidații să-și exprime opiniile sau calificările. În general, campania electorală a rămas calmă și discretă, la fel ca în primul tur. Deși au fost raportate încălcări minore ale legii, acestea au fost, în general, abordate de organele de aplicare a legii și de alte instituții relevante.

83. De asemenea, tonul campaniei din timpul celui de-al doilea tur a devenit mai negativ. Începutul campaniei din turul al doilea a fost marcat de remarci xenofobe la adresa candidatului Alexandr Stoianoglo, unui activiști și susținători ai partidului de guvernare atacându-l din cauza originii sale etnice. Echipa de campanie a dnei Maia Sandu și a partidului de guvernare, care susține candidatura acesteia, au făcut imediat declarații publice prin care au condamnat orice „incitare la dezbinare și ură” și le-au cerut „tuturor să pună capăt acestui comportament inacceptabil”.

84. În ziua alegerilor, ENEMO a desfășurat opt echipe a câte doi observatori pentru a monitoriza procesul de pregătire și de deschidere a secțiilor de votare, procesul de votare și de numărare a voturilor, precum și transferul și primirea materialelor electorale de către CEC. Observatorii au monitorizat procedurile de deschidere în opt secții de votare, votarea în secțiile de votare și închiderea și numărarea voturilor în opt secții de votare. Ziua alegerilor a fost, în general, calmă și bine gestionată, deși a fost afectată de posibile cazuri de corupție a alegătorilor, inclusiv transportul organizat al alegătorilor și faptul că aceștia și-au fotografiat buletinele de vot. Performanța birourilor electorale a fost evaluată în mod pozitiv în majoritatea cazurilor observate, cu probleme procedurale minore, cum ar fi sigilarea inconsecventă a urnelor de vot mobile, lipsa cabinelor de vot pentru persoanele cu dizabilități, amenajarea necorespunzătoare a secțiilor de votare, amplasarea incorectă sau probleme legate de funcționarea camerelor de luat vederi și probleme tehnice, care nu au afectat semnificativ procesul de votare. Atacurile cibernetice coordonate asupra infrastructurii de conectivitate a

²⁹<https://www.ndi.org/publications/ndi-mission-congratulates-moldovans-their-commitment-democratic-principles-through>

³⁰<https://enemo.org/storage/uploads/8HxGNFZtiaGFsgJWFlriYhzC6107Ld0ncodoeyGO.pdf>

sistemelor naționale de înregistrare a alegătorilor și amenințările cu bombă raportate la unele secții de votare din străinătate, care au urmărit să perturbe procesul de votare, au fost abordate în timp util și eficient de către autorități. În general, procedurile de numărare a voturilor au fost puse în aplicare în mod corespunzător, iar problemele au fost abordate într-un mod profesionist. Livrarea materialelor s-a desfășurat, în general, fără probleme, a fost transparentă și bine organizată, cu respectarea protocoalelor legale. Chiar dacă au fost observate cazuri de supraaglomerare, eficiența a fost afectată doar într-un singur caz.

85. Observatorii au raportat că toate persoanele autorizate au putut monitoriza procesul fără impedimente, asigurând transparența. Observatorii ENEMO au remarcat rapiditatea și organizarea procesului de numărare a voturilor, descriindu-l ca fiind eficient și bine coordonat. Mai mulți observatori au subliniat profesionalismul personalului electoral.

86. Misiunea Promo-LEX de Observare a alegerilor prezidențiale a analizat două aspecte de ordin legal privind coruperea alegătorilor și finanțarea ilegală a campaniilor electorale. Într-un prim caz, au fost semnalate incertitudini cu privire la aplicarea normelor legale privind corupția electorală pasivă stabilită în Codul contravențional și privind coruperea alegătorilor stabilită în Codul penal. În timp ce organele de drept au comunicat despre cazurile de corupere a alegătorilor constatate și aplicarea sancțiunilor contravenționale în cazul celor care au acceptat mita electorală, nu este clar dacă și corupția activă este investigată. În cel de-al doilea caz, au fost observate tentative de mascare a activităților electorale sub formă de contracte de prestări servicii și voluntariat remunerat, însă acestea nu sunt conforme cu cadrul legal, fiind interzisă inclusiv finanțarea campaniei electorale de peste hotarele țării.

87. În perioada 23 septembrie – 6 octombrie, au fost identificate cel puțin 23 de cazuri de discurs al urii și alte forme de manifestare a intoleranței. Dintre acestea, 19 cazuri au avut loc în contextul electoral, iar celelalte patru – în contextul politic. În perioada de observare, criteriile „orientarea sexuală/identitate de gen” și „sănătate” au stat la baza celor mai multe cazuri de discurs al urii. Bărbați (13 cazuri) cu vârsta cuprinsă între 35 și 50 de ani (10 cazuri) au utilizat cel mai des discursul urii. Cele 23 de cazuri de discurs al urii au fost vizualizate de peste 500 de mii de ori și distribuite de peste cinci mii de ori.

88. Pentru turul al doilea al alegerilor prezidențiale, Promo-LEX a delegat câte un observator pe termen scurt în 614 secții de votare, selectate pe baza unui eșantion stabilit de către o companie care efectuează studii sociologice. În plus, în toate cele 30 de secții de votare unde și-au exercitat dreptul de vot alegătorii din regiunea transnistreană a fost trimis câte un observator la fața locului. Ca urmare a prelucrării tuturor rapoartelor recepționate de la observatori, Promo-LEX a constatat un număr de 791 de incidente pe parcursul votării.

89. Centrul pentru Jurnalism Independent a publicat mai multe rapoarte referitoare la monitorizarea mass-media în perioada electorală. În raportul nr.

5, se menționează că în perioada 21 octombrie – 1 noiembrie 2024, cele zece posturi de televiziune monitorizate au difuzat în total 696 de materiale cu tangență electorală directă și indirectă, cu un volum total de aproximativ 100 de ore. Dintre acestea, 625 au fost știri, 69 - emisiuni și 2 - dezbateri. Cele mai abordate subiecte au vizat domeniul politic, corupția electorală, procesul electoral, referendumul, probleme sociale și economice etc. Posturile monitorizate au informat despre rezultatele referendumului republican constituțional și al alegerilor pentru funcția de șef al statului, despre contestarea rezultatelor referendumului și validarea ulterioară a acestuia de către Curtea Constituțională, despre protestele inițiate de unele partide politice în legătură cu aceasta, despre activitatea Comisiei Electorale Centrale, acțiuni ale organelor de drept de deconspirare a unei rețele de corupere a alegătorilor etc. Subiectele cu caracter electoral indirect au vizat de cele mai multe ori activități desfășurate de reprezentanții administrației publice centrale, în măsură să o favorizeze sau să o defavorizeze pe candidata partidului de guvernământ în turul al doilea de scrutin³¹.

E. Informații prezentate Curții de către Centrul Național Anticorupție și Inspectoratul General al Poliției

90. Prin scrisoarea nr. 02/1/01-20627 din 25 noiembrie 2024, Centrul Național Anticorupție a informat Curtea Constituțională despre cauzele penale și contravenționale pe care le instrumentează în materie electorală.

91. În special, CNA afirmă că a dispus începerea urmăririi penale în 29 de cauze penale în privința a 74 de persoane bănuite/învinuite de comiterea infracțiunilor de corupere a alegătorilor și de finanțare ilegală a partidelor politice. CNA afirmă că în procesul de urmărire penală au fost ridicate și aplicate sechestre pe mijloace bănești în sumă totală de 4 509 011,60 lei, mijloace care urmau a fi utilizate în procesul coruperii alegătorilor și al finanțării ilicite a unor partide politice. Bani ridicați erau destinați unor partide politice concrete, precum și pentru a fi acordate alegătorilor de la 200 până la 6 000 de lei în diferite monede (lei moldovenești, dolari americani și ruble rusești), pentru a vota într-un anumit fel.

92. De asemenea, CNA afirmă că, dată fiind competența sa acordată de articolul 47¹ (*coruperea electorală pasivă*) din Codul contravențional, a recepționat 3 165 de procese verbale de constatare a contravenției respective și a adoptat deocamdată, pe baza acestora, 188 de decizii de sancționare și de aplicare a amenzilor într-o sumă totală de 7 100 000 lei.

93. La rândul său, Inspectoratul General al Poliției, prin scrisoarea nr. 34/14545 din 25 noiembrie 2024, i-a comunicat Curții că sub conducerea Procuraturii Anticorupție, poliția a întreprins în perioada preelectorală și electorală o serie de acțiuni de urmărire penală și măsuri speciale de investigație în privința unor persoane care, sub paravanul unor partide

³¹ <https://cji.md/categorie/publicatii/monitorizare/>

politice, au colectat date cu caracter personal ale cetățenilor Republicii Moldova și le-au folosit în activități infracționale.

94. Potrivit informațiilor prezentate de Inspectoratul General al Poliției, în perioada preelectorală și în perioada electorală, unele persoane care au acționat sub paravanul diverselor partide politice, blocuri electorale și candidați independenți sunt bănuite/învinate de coruperea alegătorilor, potrivit unei scheme bine puse la punct, pe întreg teritoriul țării. Inspectoratul menționează că pentru a facilita transmiterea banilor și pentru coordonarea acțiunilor, persoanele implicate au colectat datele cu caracter personal a aproximativ 140 000 de alegători, prin intermediul platformei „Telegram”. După colectarea datelor, pe numele alegătorilor au fost deschise conturi bancare la o bancă comercială din Federația Rusă. Pe aceste conturi, persoanele vizate transferau sistematic sume de bani în schimbul exprimării votului la alegerile prezidențiale și la referendumul republican pentru modificarea Constituției. Pentru transferarea și retragerea banilor a fost utilizată o aplicație mobilă de tip *banking* a băncii comerciale. Inspectoratul menționează că valoarea resurselor financiare destinate/utilizate pe parcursul lunilor septembrie – octombrie 2024 pentru coruperea alegătorilor doar prin intermediul conturilor bancare și cu ajutorul aplicației mobile se estimează la 39 000 000 dolari SUA. Totuși, această sumă nu include mijloacele financiare utilizate sub formă de bani în numerar, a căror valoare va fi stabilită de către organul de urmărire penală.

95. De asemenea, Inspectoratul a notat că au fost stabilite cazuri de implicare a reprezentanților cultelor religioase în acțiuni de agitație electorală în favoarea unui concurent concret. În aceste cazuri, reprezentanții cultelor religioase au transmis mesaje publice de susținere a unui concurent electoral concret la alegerile prezidențiale, acțiuni care au avut loc în incinta locașurilor de cult, în timpul slujbelor religioase. Pentru aceste fapte, la cererea persoanelor implicate în coruperea alegătorilor, aproximativ 500 de reprezentanți ai cultelor religioase au beneficiat de pelerinaje organizate pe teritoriul Federației Ruse de către Patriarhia Rusă. Inspectoratul a înregistrat 13 cazuri de implicare a cultelor religioase în acțiuni de agitație electorală, iar în 3 cazuri au fost întocmite procese-verbale cu privire la comiterea unei contravenții.

96. Inspectoratul menționează că de la începutul perioadei electorale și până în prezent au fost pornite 72 de cauze penale care vizează coruperea electorală, 5 cauze penale care vizează încălcarea modului de gestionare a mijloacelor financiare ale partidelor politice sau ale fondurilor electorale și 2 cauze penale cu privire la finanțarea ilegală a partidelor politice, a grupurilor de inițiativă, a concurenților electorali sau a participanților la referendum.

F. Concluziile Curții Constituționale cu privire la confirmarea rezultatelor alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova din 3 noiembrie 2024

97. Potrivit articolului 152 din Codul electoral, în cazul în care Curtea Constituțională stabilește că, în procesul alegerilor și/sau la numărarea voturilor, au fost comise încălcări ale Codului care au influențat rezultatele alegerilor, alegerile sunt declarate nule.

98. În jurisprudența sa, Curtea a reținut că orice hotărâre judecătorească definitivă dispune de puterea lucrului judecat. Curtea nu poate să se pronunțe asupra temeiniciei probelor administrate în procesele judiciare care au avut ca obiect examinarea legalității actelor organelor electorale. Dacă ar proceda altfel, Curtea ar înlocui autoritățile statale competente potrivit legii (HCC nr. 34 din 13 decembrie 2016, § 90).

99. Curtea Constituțională poate proceda la analiza gravității acestor încălcări doar dacă acestea au fost constatate prin hotărâri judecătorești care se bucură de puterea lucrului judecat sau se fundamentează pe acte ale autorităților competente. Curtea constată că la examinarea contestațiilor instanțele judecătorești și autoritățile competente nu au constatat încălcări ale legislației electorale referitoare la procesul alegerilor sau la numărarea voturilor de natură să influențeze rezultatele alegerilor.

100. În contextul pronunțării prezentei Hotărâri, Curtea nu poate trece cu vederea concluziile observatorilor naționali și internaționali, precum și cazurile de corupere a alegătorilor prin metode inedite constatate de Centrul Național Anticorupție și de Inspectoratul General al Poliției.

101. Curtea reține că numărul cazurilor de corupere a alegătorilor raportat de autoritățile de investigație și quantumul mijloacelor financiare sechestrate scot în evidență amploarea fără precedent a acestui fenomen, mai ales dintr-o perspectivă comparativă cu situația raportată la alegerile desfășurate în anii precedenți (alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021³², alegerile prezidențiale din 1 noiembrie 2020³³, alegerile parlamentare noi din 15 martie 2020³⁴, alegerile parlamentare din 24 februarie 2019 sau cele prezidențiale din 30 octombrie 2016³⁵).

102. Curtea notează că votul secret și liber exprimat al alegătorilor constituie elementul de bază al alegerilor libere și democratice și al dreptului de vot. Coruperea alegătorilor sau vânzarea voturilor sunt incompatibile cu conceptul alegerii democratice și printr-un vot liber exprimat de către cetățeni a organelor reprezentative și fraudează competiția bazată pe idei și pe programe politice desfășurată între partidele politice și între candidați.

103. Curtea constată că legislatorul a stabilit garanțiile legale pentru asigurarea secretului votului, precum votarea în locuri special amenajate (articolul 77 alin. (2) din Codul electoral). De asemenea, legislatorul a interzis

³²https://a.cec.md/ro/pentru-aprobarea-raportului-cu-privire-la-rezultatele-alegerilor-parlamentare-an-2751_99939.html

³³https://a.cec.md/ro/privind-aprobarea-raportului-cu-privire-la-rezultatele-alegerilor-pentru-functia-2751_98246.html

³⁴https://a.cec.md/ro/pentru-aprobarea-raportului-cu-privire-la-rezultatele-alegerilor-parlamentare-no-2751_96288.html

³⁵https://a.cec.md/ro/privind-aprobarea-raportului-cu-privire-la-rezultatele-alegerilor-pentru-functia-2751_85873.html

fotografierea ori expunerea publică și demonstrativă a buletinului de vot completat, scoaterea buletinului oferit pentru votare din localul secției de votare sau transmiterea de către alegător a buletinului de vot unei persoane terțe și a stabilit sancțiuni contravenționale pentru alegătorii care încalcă aceste restricții (articolele 79 alin. (3) din Codul electoral și 49 alineatele (4) și (5) din Codul contravențional). De asemenea, legislatorul a stabilit sancțiuni contravenționale pentru vânzarea votului de către alegători și sancțiuni penale pentru cumpărarea voturilor (articolele 47¹ din Codul contravențional și 181¹ din Codul penal).

104. La prima vedere, cadrul normativ existent confirmă o minimă îndeplinire a obligației pozitive a statului de a adopta legi care combat coruperea electorală. Totuși, având în vedere numărul mare al cazurilor de corupere a alegătorilor, număr raportat de autoritățile de investigație în contextul primului tur și al celui de-al doilea tur al alegerilor prezidențiale din acest an, Curtea consideră că autoritățile trebuie să depună toate eforturile pentru a preveni asemenea cazuri la scrutinele viitoare. Curtea menționează că ar putea fi îmbunătățite mecanismele legale de combatere a corupției electorale, astfel încât să fie acestea efective, având în vedere și modalitățile inedite ale cazurilor înregistrate la acest scrutin. Curtea notează că autoritățile au obligația constituțională de a întreprinde măsurile necesare pentru a asigura exprimarea liberă a voinței poporului în cadrul alegerilor și dezvoltarea democratică a țării.

105. De asemenea, Curtea mai observă, așa cum s-a reținut în Raportul CEC cu privire la rezultatele alegerilor prezidențiale și în informațiile prezentate de Inspectoratul General al Poliției, că aceste autorități au recepționat inclusiv sesizări care au vizat implicarea reprezentanților cultelor religioase în acțiuni de agitație electorală în favoarea anumitor candidați. Potrivit articolului 31 alin. (4) din Constituție, cultele religioase sunt autonome și sunt separate de stat. Acest concept trebuie să funcționeze în ambele direcții, fiind interzise intruziunile statului în activitatea cultelor religioase, dar și intruziunile cultelor religioase în activitățile aferente puterii statale, inclusiv în desfășurarea proceselor electorale. Principiul separării bisericii de stat pretinde ca reprezentanții cultelor religioase să nu intervină în procesul decizional al statului, inclusiv în procesul electoral.

106. Potrivit Constituției, cultele religioase beneficiază de autonomie, fapt care presupune că acestea sunt libere să-și desfășoare activitățile religioase și administrative fără interferența statului. Totuși, acest principiu nu eliberează cultele religioase de obligația respectării legislației naționale, inclusiv de obligația de a nu face agitație electorală. Implicarea cultelor religioase în alegeri poate dezavantaja în mod inechitabil unii candidați și încalcă regulile unei competiții electorale democratice.

107. Separarea și autonomia bisericii față de stat nu presupun excluderea totală a dialogului dintre aceste entități. În multe democrații, biserica reprezintă un partener social care contribuie la educație, la oferirea de servicii în domeniul sănătății sau la sprijinirea categoriilor vulnerabile, însă acest gen de colaborare trebuie să fie transparentă și neutră din punct de vedere politic.

Respectarea principiului menționat este esențială pentru a menține echilibrul între religie, libertățile individuale și preeminența dreptului.

108. Sprijinul public oferit de reprezentanții cultelor religioase pentru candidați în campania electorală, în cadrul evenimentelor religioase, cu scopul de a influența electoratul, poate avea un impact major asupra deciziei alegătorilor. Astfel, pentru a asigura un proces electoral corect și transparent, este necesar ca instituțiile statului să monitorizeze mai riguros respectarea separării dintre biserică și stat.

109. În acest context, deși ca urmare a pronunțării Hotărârii Curții Constituționale nr. 34 din 13 decembrie 2016, în contextul confirmării rezultatelor alegerilor prezidențiale care au avut loc în acel an, a fost emisă o Adresă către Parlament, în care s-a subliniat necesitatea reglementării exprese de către Parlament a unor mecanisme sancționatorii prompte, inclusiv penale, pentru orice tentativă de implicare a cultelor religioase în campaniile electorale, Curtea constată că fenomenul implicării cultelor religioase în acțiunile de agitație electorală în favoarea anumitor candidați persistă.

110. Curtea are în vedere faptul că după pronunțarea Hotărârii nr. 34 din 13 decembrie 2016 Parlamentul a adoptat Legea nr. 73 din 31 martie 2022, prin care a stabilit sancțiuni contravenționale pentru agitația electorală făcută de reprezentanții cultelor religioase, desfășurată inclusiv în locașurile de cult, în cadrul campaniei electorale. Odată constatată persistența acestui fenomen în perioadele electorale, Curtea consideră că autoritățile trebuie să depună toate eforturile pentru a preveni sau a combate asemenea cazuri la scrutinele viitoare.

111. În acest sens, date fiind concluziile sale, Curtea va trimite o Adresă Parlamentului pentru efectuarea modificărilor necesare.

112. De asemenea, Curtea atrage atenția asupra efectului nociv într-o societate democratică al discursurilor caracterizate de ură și al afirmațiilor discriminatorii, indiferent de sursa acestora, existente deopotrivă în luările de cuvânt publice din perioada electorală și în materialele electorale.

113. Cu toate acestea, având în vedere că în procesul alegerilor și la numărarea voturilor nu au fost comise încălcări care să influențeze rezultatele alegerilor, Curtea Constituțională constată că alegerile Președintelui Republicii din 20 octombrie și 3 noiembrie s-au desfășurat cu respectarea prevederilor articolului 78 alin. (1) din Constituție, candidatul la funcția de Președinte al Republicii Moldova, dna Maia Sandu, fiind aleasă prin vot egal, direct, secret și liber exprimat, și confirmă rezultatele acestor alegeri. Prin urmare, Curtea constată respectarea condițiilor constituționale și legale de alegere a Președintelui Republicii Moldova.

III. Validarea mandatului de Președinte al Republicii Moldova

114. Pe baza articolelor 79 alin. (1) din Constituție, 4 alin. (1) lit. e) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 4 alin. (1) lit. e) din Codul jurisdicției constituționale și 149 alin. (1) din Codul electoral, mandatul

HOTĂRÂRE CU PRIVIRE LA CONFIRMAREA REZULTATELOR ALEGERILOR ȘI LA
VALIDAREA MANDATULUI DE PREȘEDINTE AL REPUBLICII MOLDOVA

Președintelui Republicii Moldova este validat de Curtea Constituțională, în contextul confirmării rezultatelor alegerilor prezidențiale. Actul de validare are două consecințe juridice: a) recunoaște dobândirea mandatului de Președinte al Republicii Moldova de către cel ales și b) îi impune acestuia obligația de a depune jurământul în condițiile articolului 79 alin. (2) din Constituție. Pentru a fi validat mandatul de Președinte al Republicii Moldova Curtea Constituțională trebuie să verifice dacă candidatul ales în funcția de Președinte al Republicii Moldova întrunește condițiile constituționale.

115. Curtea reține că, potrivit articolului 78 alin. (2) din Constituție, poate fi ales Președinte al Republicii Moldova cetățeanul cu drept de vot care are 40 de ani împliniți, a locuit sau locuiește permanent pe teritoriul Republicii Moldova nu mai puțin de 10 ani și posedă limba română. Potrivit Codului electoral, pentru a fi aleasă în calitate de Președinte, persoana trebuie să aibă studii superioare, absolvite cu diplomă de licență sau echivalentă (articolul 136 alin. (1)), și nu trebuie să fie membru al vreunui partid politic (articolul 149 alin. (2)). Analizând materialele prezentate de Comisia Electorală Centrală, Curtea constată că dna Maia Sandu, candidat ales în funcția de Președinte al Republicii Moldova la alegerile din 3 noiembrie 2024, întrunește condițiile constituționale și legale menționate mai sus.

116. Potrivit articolului 149 alin. (2) din Codul electoral, până la validarea mandatului, candidatul ales la funcția de Președinte al Republicii Moldova îi prezintă Curții Constituționale confirmarea faptului că nu este membru al vreunui partid politic și nu îndeplinește nicio altă funcție publică sau privată.

117. În acest caz, Curtea reține că dna Maia Sandu i-a prezentat Curții o confirmare a faptului că nu este membru al vreunui partid politic și că nu îndeplinește nicio altă funcție publică sau privată. Curtea constată că este respectat și articolul 80 alin. (4) din Constituție, potrivit căruia nicio persoană nu poate îndeplini funcția de Președinte al Republicii Moldova decât pentru cel mult două mandate consecutive.

118. În cadrul ședinței plenare nu au fost stabilite circumstanțe care să împiedice validarea mandatului dnei Maia Sandu de Președinte al Republicii.

119. Având în vedere aceste circumstanțe, Curtea validează mandatul dnei Maia Sandu în funcția de Președinte al Republicii Moldova, aleasă în cadrul alegerilor din 3 noiembrie 2024.

Din aceste motive, pe baza articolelor 79 alin. (1), 135 alin. (1) lit. e) și 140 alin. (2) din Constituție, 4 alin. (1) lit. e) și 26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 4 alin. (1) lit. e), 6, 61, 62 lit. d) și 68 din Codul jurisdicției constituționale, 148 și 149 din Codul electoral, Curtea Constituțională

HOTĂRĂȘTE:

1. *Se confirmă* rezultatele alegerii Președintelui Republicii Moldova din 3 noiembrie 2024.

HOTĂRÂRE CU PRIVIRE LA CONFIRMAREA REZULTATELOR ALEGERILOR ȘI LA
VALIDAREA MANDATULUI DE PREȘEDINTE AL REPUBLICII MOLDOVA

2. *Se validează* alegerea dnei Maia Sandu în funcția de Președinte al Republicii Moldova.

3. Prezenta hotărâre este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

*Chișinău, 28 noiembrie 2024
HCC nr. 25
Dosarul nr. 226e/2024*